

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

9 päivänä kesäkuuta 2016*

Muutoksenhaku — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — EY 81 artikla —
Espanjan tiebitumimarkkinat — Markkinoiden jakaminen ja hintojen yhteensovittaminen —
Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa — Menettelyn kohtuuton kesto
Euroopan komissiossa — Muutoksenhaku oikeudenkäyntikulujen osalta

Asia C-608/13 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta,
joka on pantu vireille 25.11.2013,

Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA, kotipaikka Madrid (Espanja), edustajinaan abogado
O. Armengol i Gasull ja abogado J. M. Rodríguez Cárcamo,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään C. Urraca Caviedes ja F. Castillo de la Torre, avustajanaan avocat
A. J. Rivas,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz, joka hoitaa viidennen
jaoston puheenjohtajan tehtäviä, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa viidennen jaoston tuomarin
tehtäviä, sekä tuomarit D. Šváby (esittelevä tuomari), A. Rosas ja C. Vajda,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

tuomion

- 1 Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA vaatii valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 16.9.2013 antaman tuomion CEPSA v. komissio (T-497/07, EU:T:2013:438; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen kanteen, jossa vaadittiin [EY 81] artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/38.710 – Bitumi, Espanja) 3.10.2007 tehdyn komission päätöksen K(2007) 4441 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista kantajaa koskevilta osin ja toissijaisesti kantajalle määrätyn sakon määrän alentamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 2 Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä 15.4.1958 annetun neuvoston asetuksen N:o 1 (EYVL 1958, 17, s. 385) 3 artiklassa säädetään, että ”yhteisön toimielimen jäsenvaltiolle tai jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla henkilöllä osoittamat asiakirjat laaditaan kyseisen jäsenvaltion kielellä”.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 3 Asian tausta on esitetty valituksenalaisen tuomion 1–91 sekä 107 ja 108 kohdassa, ja se voidaan tiivistää seuraavalla tavalla.
- 4 Kilpailusääntöjen rikkomisessa kyseessä oleva tuote on tiebitumi eli bitumi, jota ei ole jalostettu ja jota käytetään teiden rakentamiseen ja ylläpitoon.
- 5 Espanjan bitumimarkkinoilla toimii yhtäältä kolme tuottajaa, jotka ovat Repsol-, CEPSA-PROAS- ja BP-konsernit, ja toisaalta maahantuojia, joihin kuuluvat Nynäs- ja Petrogal-konsernit.
- 6 CEPSA-PROAS-konserni on pörssissä noteerattu kansainvälinen energia-alan konserni, joka toimii useassa maassa. Productos Asfálticos (PROAS) SA, joka on CEPSA:n 1.3.1991 alkaen kokonaan omistama tytäryhtiö, markkinoi CEPSA:n valmistamaa bitumia sekä valmistaa ja markkinoi muita bitumituotteita.
- 7 PROAS:n Espanjassa tiebitumin myynnistä kolmansille saama liikevaihto oli liiketoimintavuoden 2001 aikana 90 700 000 euroa, joka merkitsi 31,67 prosenttia relevanteista markkinoista. CEPSA-PROAS:n yhteenlaskettu kokonaisliikevaihto vuonna 2006 oli 18 474 000 000 euroa.
- 8 Erään BP-konserniin kuuluvan yhtiön 20.6.2002 sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 2002, C 45, s. 3; jäljempänä vuoden 2002 yhteistyötiedonanto) nojalla tekemän sakkoimmunitaettia koskevan hakemuksen johdosta Repsol-, CEPSA-PROAS-, BP-, Nynäs- ja Petrogal-konserneissa suoritettiin tutkimuksia 1. ja 2.10.2002.
- 9 Euroopan komissio lähetti 6.2.2004 asianomaisille yrityksille ensimmäisen joukon tietojensaantipyynnöjä 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81 ja 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan 3 kohdan nojalla.
- 10 Repsol-konsernin yhtiöt tekivät 31.3.2004 ja PROAS 5.4.2004 komissiolle telekopiolla vuoden 2002 yhteistyötiedonannon nojalla hakemuksen, johon oli liitetty yrityksen lausunto.
- 11 Lähetettyään asianomaisille yrityksille neljä muuta tietojensaantipyynnöä komissio aloitti muodollisesti menettelyn ja antoi 24.–28.8.2006 väitetiedoksiannon tiedoksi BP-, Repsol-, CEPSA-PROAS-, Nynäs- ja Petrogal-konsernien asianomaisille yhtiöille.

- 12 Ennen kuin väitetiedoksianto annettiin tiedoksi CEPSA-PROAS-konsernin asianomaisille yhtiöille, komissio kysyi CEPSA:lta 19.7.2006 päivätyllä kirjeellä, hyväksyisikö tämä sen, että komissio lähettää sille kaikki viralliset asiakirjat, väitetiedoksiannot tai päätökset, jotka komissio saattaisi tehdä sen osalta, englanninkielisinä. CEPSA ilmoitti 20.7.2006 päivätyllä kirjeellä, että komissio voisi antaa väitetiedoksiannon sen tiedoksi englanninkielisenä.
- 13 Komissio teki 3.10.2007 riidanalaisen päätöksen, jossa se totesi, että kyseisen päätöksen adressaatteina olevat 13 yhtiötä olivat osallistuneet sopimuskokonaisuuteen, joka koskee tiebitumin markkinoiden jakamista ja hintojen yhteensovittamista Espanjassa (Kanariansaaria lukuun ottamatta).
- 14 Komissio katsoi, että kumpikin todetuista kilpailunrajoituksista eli markkinoiden jakoa koskevat horisontaaliset sopimukset ja hintojen yhteensovittaminen kuuluivat jo luonteensa vuoksi vakavimpiin EY 81 artiklan rikkomisiin, jotka voidaan oikeuskäytännön mukaan luonnehtia perustellusti ”erittäin vakaviksi” rikkomisiksi.
- 15 Komissio vahvisti määrättävien sakkojen ”laskentapohjaksi” 40 000 000 euroa ottamalla huomioon rikkomisen vakavuuden, relevanttien markkinoiden arvon, jonka arvioitiin olevan 286 400 000 euroa vuonna 2001, joka oli viimeinen täysi vuosi, jona kilpailusääntöjä rikottiin, ja sen, että rikkominen oli koskenut yksinomaan bitumin myyntiä yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa.
- 16 Komissio luokitteli tämän jälkeen riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevat yhtiöt eri ryhmiin, jotka määriteltiin kyseisillä yhtiöillä relevanteilla markkinoilla olevan suhteellisen merkityksen mukaan, soveltaakseen eriytettyä kohtelua siten, että huomioon otetaan niiden todellinen taloudellinen kyky aiheuttaa vakavaa vahinkoa kilpailulle.
- 17 Repsol-konserni ja PROAS, joiden osuudet relevanteista markkinoista olivat vuonna 2001 olleet 34,04 prosenttia ja 31,67 prosenttia, luokiteltiin ensimmäiseen ryhmään, BP-konserni, jonka markkinaosuus oli ollut 15,19 prosenttia, toiseen ryhmään sekä Nynäs- ja Petrogal-konsernit, joiden markkinaosuudet olivat olleet 4,54–5,24 prosenttia, kolmanteen ryhmään. Tämän pohjalta määrättävien sakkojen ”perusmääriä” mukautettiin seuraavasti:
- ensimmäisessä ryhmässä Repsol-konsernin ja PROAS:n osalta: 40 000 000 euroa
  - toisessa ryhmässä BP-konsernin osalta: 18 000 000 euroa ja
  - kolmannessa ryhmässä Nynäs- ja Petrogal-konsernien osalta: 5 500 000 euroa.
- 18 Korotettuaan sakkojen ”perusmäärää” rikkomisen keston eli sen mukaan, että PROAS oli rikkonut kilpailusääntöjä 11 vuoden ja 7 kuukauden (1.3.1991–1.10.2002) ajan, komissio katsoi, että PROAS:lle määrättävän sakon määrää oli korotettava 30 prosentilla raskauttavien olosuhteiden perusteella, koska kyseinen yritys oli kuulunut kyseessä olevan kartellin merkittäviin ”liikkeellepaneviin voimiin”.
- 19 Komissio päätti myös, että PROAS:lla oli vuoden 2002 yhteistyötiedonannon mukaisesti oikeus saada 25 prosentin suuruinen alennus siitä sakon määrästä, joka sille olisi tavallisesti pitänyt määrätä.
- 20 Näiden seikkojen perusteella CEPSA ja PROAS veloitettiin maksamaan yhteisvastuullisesti 83 850 000 euron suuruinen sakko.

Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 21 Valittaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 20.12.2007 toimittamallaan kannekirjelmällä riidanalaisen päätöksen kumoamista sitä koskevilta osin ja toissijaisesti sille määrätyn sakon määrän alentamista. Se vaati myös, että komissio veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- 22 Valittaja vetosi kanteensa tueksi seitsemään kanneperusteeseen.
- 23 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä kanneperusteet ja siis kanteen kokonaisuudessaan.
- 24 Komissio vaati vastakanteessa unionin yleistä tuomioistuinta korottamaan täyden harkintavaltansa nojalla CEPSA:lle määrätyn sakon määrää; unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan hyväksynyt kyseistä vaatimusta.

Asianosaisten vaatimukset

- 25 CEPSA vaatii valituksessaan, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen tuomion tuomiolauselman 1 ja 3 kohdan
  - ratkaisee riidan lopullisesti palauttamatta asiaa unionin yleiseen tuomioistuimeen ja alentaa riidanalaisessa päätöksessä vahvistetun sakon määrän määrään, jota se pitää asianmukaisena, ja
  - velvoittaa komission korvaamaan valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 26 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin
- hylkää valituksen ja
  - velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

- 27 Valittaja vetoaa valituksensa tueksi kuuteen valitusperusteeseen.
- 28 Kaksi ensimmäistä valitusperustetta, jotka on tutkittava yhdessä, perustuvat olennaisten menettelymääräysten rikkomiseen ja tosiseikkojen vääristämiseen siltä osin kuin on kyse kieliä koskevista järjestelyistä. Kolmas valitusperuste koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista määrittäessä valittajalle määrätyn sakon määrää. Valittaja väittää neljännessä ja viidennessä valitusperusteessaan, jotka on tutkittava yhdessä, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut kohtuullisessa ajassa toimimista koskevaa periaatetta. Kuudes valitusperuste perustuu unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä sovellettiin käsiteltävään asiaan, 87 artiklan 2 kohdan rikkomiseen.

Ensimmäinen ja toinen valitusperuste, jotka perustuvat olennaisten menettelymääräysten rikkomiseen ja tosiseikkojen vääristämiseen siltä osin kuin on kyse kieliä koskevista järjestelyistä

Asianosaisten lausumat

- 29 Valittaja moittii ensimmäisellä valitusperusteellaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 113–115 ja 119 kohtaan, unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole kumonnut riidanalaisista päätöistä sellaisen olennaisten menettelymääräysten rikkomisen vuoksi, joka perustuu siihen, että komissio on lähettänyt CEPSA:lle englanninkielisen väitetiedoksiannon asetuksen N:o 13 artiklan, SEU 3 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklan 4 kohdan vastaisesti, kuten valittaja on väittänyt muun muassa vastauksessaan ja istunnossa asianosaisten kuulemiseksi. Valittaja väittää tältä osin, ettei merkitystä ole sillä, että se on hyväksynyt kyseisen rikkomisen vapaasti ja vapaaehtoisesti.

- 30 Komission mielestä olennaisten menettelymääräysten ja asetuksen N:o 1 rikkomiseen perustuva valitusperuste on uusi peruste, jota ei voida ottaa tutkittavaksi valitusvaiheessa. Se katsoo toissijaisesti, ettei kyseinen valitusperuste ole perusteltu.
- 31 Valittaja moittii toisella valitusperusteellaan, joka kohdistuu yhtäältä valituksenalaisen tuomion 109, 110 ja 114 kohtaan ja toisaalta kyseisen tuomion 115 kohtaan, unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on vääristellyt tosiseikkoja todetessaan, että valittaja oli hyväksynyt vapaasti kieliiä koskevien järjestelyjen noudattamatta jättämisen ja ettei valittajan puolustautumisoikeuksia ollut loukattu kyseisen noudattamatta jättämisen johdosta.
- 32 Se väittää tältä osin yhtäältä, että se on lähettänyt 20.7.2006 asiakirjan, jossa se suostui vastaanottamaan englanninkielisen väitetiedoksiannon, pelkäänsä välttääkseen seuraamuksen määrän korottamisen, koska jos väitetiedoksianto olisi lähetetty 1.9.2006 jälkeen, komissio olisi määrännyt sille huomattavasti ankaramman seuraamuksen.
- 33 Valittaja väittää toisaalta, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt pitää sitä, ettei kyseistä tiedoksiantoa ollut laadittu vaaditulla kielellä, paitsi asetuksen N:o 1 rikkomisena myös sen puolustautumisoikeuksien loukkaamisena, koska sen on pitänyt käännettää kyseinen asiakirja ennen kuin se on voinut vastata siihen ja se ei siten ole voinut hyötyä kaikkiin alkuperäisiin asiakirjoihin liittyvästä tarkkuudesta ja todenperäisyydestä.
- 34 Komissio katsoo puolestaan, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole vääristellyt tosiseikkoja ja ettei puolustautumisoikeuksia voida kaiken kaikkiaan osoittaa loukatun, koska menettely ei olisi johtanut erilaiseen tulokseen siinä tapauksessa, ettei väitettyä sääntöjenvastaisuutta olisi tapahtunut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 35 Komission esittämä oikeudenkäyntiväite on hylättävä. Asianosainen voi näet esittää unionin tuomioistuimessa oikeudellisia perusteita, joilla pyritään arvostelemaan oikeudellisesti unionin yleisen tuomioistuimen vahvistamaa ratkaisua (ks. tuomio 29.11.2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall ym. v. komissio, C-176/06 P, ei julkaistu, EU:C:2007:730, 17 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin on vastannut valituksenalaisen tuomion 107–119 kohdassa nimenomaisesti valittajan väitteisiin, jotka koskivat olennaisten menettelymääräysten ja asetuksen N:o 1 rikkomista. Valittaja voi siis esittää oikeudellisia perusteita, joilla arvostellaan oikeudellisesti valituksenalaisen tuomion sitä osaa, jolla kyseiset perusteet hylätään.
- 36 Siltä osin kuin on kyse väitteistä, jotka koskevat olennaisten menettelymääräysten ja asetuksen N:o 1 sekä SEU 3 artiklan ja perusoikeuskirjan 41 artiklan 4 kohdan rikkomista, on todettava, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 115 kohdassa lainaamasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 1 3 artiklassa säädetyn kielen käyttäminen ei ole SEUT 263 artiklassa tarkoitettu olennainen menettelymääräys, jonka rikkominen vaikuttaisi välttämättä minkä tahansa jollekin henkilölle jollakin toisella kielellä osoitetun asiakirjan sääntöjenmukaisuuteen (ks. vastaavasti tuomio 15.7.1970, ACF Chemiefarma v. komissio, 41/69, EU:C:1970:71, 47–52 kohta). Kyseisen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun toimielin osoittaa jäsenvaltion tuomiovaltaan kuuluvalla henkilölle asiakirjan, jota ei ole laadittu kyseisen valtion kielellä, tällainen menettelytapa vaikuttaa menettelyn laillisuuteen ainoastaan, jos kyseiselle henkilölle aiheutuu siitä vahinkoa hallinnollisessa menettelyssä.
- 37 Tästä seuraa, että – toisin kuin valittaja väittää – väitetiedoksiannon lähettämisen ja siis näin vireille saatetun menettelyn sääntöjenmukaisuus voidaan kyseenalaistaa ainoastaan, jos muun kuin asetuksen N:o 1 3 artiklassa säädetyn kielen käyttäminen väitetiedoksiantoa lähetettäessä on aiheuttanut vahinkoa valittajalle.

- 38 Viimeksi mainituilta osin valittajan toisen valitusperusteen yhteydessä esittämä väite, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on vääristänyt tosiseikkoja todetessaan, että valittaja oli vapaasti suostunut vastaanottamaan väitetiedoksiannon englanninkielisen version, on hylättävä, eikä ole tarpeen, että unionin tuomioistuin ottaa kantaa sen mahdolliseen perusteltavuuteen. Nyt käsiteltävässä tapauksessa esiin tuotu vääristäminen voi näet johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen ainoastaan, jos osoitetaan, että siihen mahdollisesti perustuvaa suostumusta koskeva virhe oli johtanut valittajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen hallinnollisessa menettelyssä.
- 39 Tällaisen loukkaamisen osoittamiseksi valittaja vetoaa kuitenkin pääosin niihin samoin väitteisiin, jotka se on jo esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa ja jotka on hylätty valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa syistä, joiden osalta valittaja ei ole vedonnut tosiseikkojen vääristämiseen. Kyseiset väitteet on siis jätettävä tutkimatta, ja tästä seuraa, ettei toinen valitusperuste voi menestyä siltä osin kuin se perustuu tosiseikkojen väitettyyn vääristämiseen.
- 40 Näin ollen ensimmäinen ja toinen valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmas valitusperuste, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta

Asianosaisten lausumat

- 41 Valittaja arvostelee kolmannella valitusperusteellaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 321–332 kohtaan, unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä on perustellut valituksenalaisen tuomion puutteellisesti ja loukannut suhteellisuusperiaatetta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut.
- 42 Unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt sen ratkaisun tavoin, jonka se on omaksunut valittajan kanteensa tueksi vetoamassa 14.7.1994 annetussa tuomioissa Parker Pen v. komissio (T-77/92, EU:T:1994:85), alentaa CEPSA:n ja PROAS:n maksettavaksi yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määrää siltä osin kuin komissio ei ollut ottanut huomioon sitä pientä osaa – eli 0,77 prosenttia –, jonka rikkomisessa kyseessä olevan tuotteen liikevaihto muodosti CEPSA-PROAS-konsernin kokonaisliikevaihdosta, minkä johdosta CEPSA:lle määrätyn sakon lopullinen määrä oli yli 90 prosenttia PROAS:lle viimeisenä täytenä vuotena, jona kilpailusääntöjä rikottiin, kertyneestä liikevaihdosta.
- 43 Unionin yleinen tuomioistuin ei ole kuitenkaan suostunut soveltamaan kyseisestä tuomiosta johdettua ohjetta, ja se on vain todennut yhtäältä, että liikevaihtoon perustuvaa kymmenen prosentin ylärajaa oli sovellettu käsiteltävässä tapauksessa asianmukaisesti, ilman, että se olisi tutkinut, onko rikkomisessa kyseessä olleen tuotteen liikearvon vähäisyydellä merkitystä, ja toisaalta, että mainittu tuomio ei koske konsernia.
- 44 Unionin yleinen tuomioistuin on näin tehdessään syyllistynyt oikeudelliseen virheeseen vahvistaessaan seuraamuksen tasolle, joka on paitsi epäasianmukainen myös liiallinen, minkä vuoksi se on suhteellisuusperiaatteen vastainen 22.11.2012 annetun tuomion E.ON Energie v. komissio (C-89/11 P, EU:C:2012:738) 126 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 45 Komission mielestä tämä valitusperuste on perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 46 Siltä osin kuin valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole perustellut riittävästi CEPSA-PROAS-konsernille määrätyn sakon suhteettomuutta koskevan väitteen hylkäämistä, on todettava, että kyseinen väite perustuu valituksenalaisen tuomion ilmeisen virheelliseen tulkintaan.
- 47 Unionin yleinen tuomioistuin totesi näet CEPSA-PROAS-konsernin yhteisvastuullisesti maksettavaksi määrätyn sakon suhteettomuutta koskevan väitteen hylätäkseen ensinnäkin valituksenalaisen tuomion 316 kohdassa, että CEPSA-PROAS-konsernin osalta oli otettu huomioon pelkästään PROAS:n myymä tiebitumi. Se korosti toiseksi kyseisen tuomion 317 ja 318 kohdassa, ettei komissio ollut soveltanut mitään korotuskerrointa. Se katsoi kolmanneksi kyseisen tuomion 323 kohdassa, ettei 14.7.1994 annetulla tuomiolla Parker Pen v. komissio (T-77/92, EU:T:1994:85) ollut merkitystä nyt käsiteltävässä tapauksessa, kun otetaan huomioon yhtäältä se, että komissio oli riidanalaisessa päätöksessä ottanut huomioon pelkästään rikkomisen kohteena olevan tuotteen myynnin määrän, ja toisaalta se, että 14.7.1994 annetussa tuomiossa Parker Pen v. komissio (T-77/92, EU:T:1994:85) oli kyse riippumattomasta yhtiöstä, joten konsernin yhteisliikevaihdon mahdollinen huomioon ottaminen ei tullut esille. Se katsoi neljänneksi mainitun tuomion 324 kohdassa vastauksena CEPSA:n väitteeseen [EY 81 ja EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 kohdassa säädetyn liikevaihtoon perustuvan 10 prosentin ylärajan ylittämisestä, että sen perusteella, että CEPSA-PROAS-konsernille määrätyn sakon määrä oli lähes yhtä suuri kuin PROAS:n kokonaisymyynnin määrä kyseessä olevan rikkomisen viimeisenä täytenä vuotena, ei yksinään voitu päätellä, että suhteellisuusperiaatetta on loukattu, ja totesi tältä osin saman tuomion 327–329 kohdassa, että komissio oli perustellusti katsonut, että PROAS ja CEPSA muodostivat taloudellisen kokonaisuuden ja että kyseinen yläraja oli laskettava kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jotka muodostavat yhden ainoan taloudellisen yksikön, joka toimii EY 81 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä.
- 48 Siltä osin kuin valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan sakon määrän olevan oikeasuhteinen, on huomautettava, että sen jälkeen kun unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut unionin oikeussääntöjen rikkomisesta yrityksille määrättävien sakkojen suuruuden, unionin tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä unionin yleisen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se ottaa kantaa oikeuskysymyksiin valitusasiassa. Ainoastaan, jos unionin tuomioistuin arvioi, että seuraamuksen taso on paitsi epäasianmukainen myös liiallinen, minkä vuoksi se on suhteellisuusperiaatteen vastainen, olisi siis todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen sen vuoksi, että sakon määrä on epäasianmukainen (tuomio 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 205 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Tältä osin on huomautettava – kuten unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti tehnyt valituksenalaisen tuomion 328 kohdassa –, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetty yläraja on laskettava kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jotka muodostavat yhden ainoan taloudellisen yksikön, joka toimii EY 81 artiklassa, joka vastaa nykyään SEUT 101 artiklaa, tarkoitettuna yrityksenä (ks. tuomio 8.5.2013, Eni v. komissio, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 109 kohta; tuomio 11.7.2013, Team Relocations ym. v. komissio, C-444/11 P, EU:C:2013:464, 172 ja 173 kohta ja tuomio 26.11.2013, Groupe Gascogne v. komissio, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 56 kohta). Seuraamuksen oikeasuhteisuutta on arvioitava muun muassa ehkäisevän tavoitteen kannalta, johon seuraamuksella pyritään, ja kyseisen yhteenlasketun liikevaihdon huomioon ottaminen on siis kyseisen arvioinnin kannalta tarpeen mainitulla yksiköllä olevan taloudellisen vahvuuden huomioon ottamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2016, Toshiba Corporation v. komissio, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 83 ja 84 kohta).

- 50 Kun valittaja väittää olennaisilta osin, että CEPSA-PROAS-konsernille määrätyn sakon määrä merkitsee yli 90 prosenttia PROAS:n liikevaihdosta, se ei kuitenkaan esitä väitteensä tueksi mitään seikkaa, joka voi osoittaa, että sille määrätyn sakon määrä, joka on alle 1 prosenttia CEPSA-PROAS-konsernin liikevaihdosta, olisi liiallinen, minkä vuoksi se on suhteellisuusperiaatteen vastainen tämän tuomion 48 kohdassa mainitussa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.
- 51 Siltä osin kuin valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on 7.6.1983 annettuun tuomioon *Musique Diffusion française ym. v. komissio* (100/80–103/80, EU:C:1983:158) nojautuessaan jättänyt tarkastamatta, oliko määrätty sakko oikeasuhteinen paitsi konsernin kokonaisliikevaihtoon myös rikkomisen laajuuteen nähden, on riittävää todeta, että unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut asianmukaisesti kyseistä oikeuskäytäntöä, koska se on ottanut huomioon paitsi konsernin kokonaisliikevaihdon myös kartelliin osallistujien toteuttaman tiebitumin myynnin ja myös PROAS:n toteuttaman tiebitumin myynnin. Valittaja ei lisäksi ole riitauttanut valituksenalaisen tuomion 315, 316 ja 322 kohtaa, joiden mukaan PROAS on osallistunut rikkomiseen 11 vuoden ja 7 kuukauden ajan. Se ei ole myöskään riitauttanut sitä, että komissio on nostanut sakon perusmäärää kyseisen pitkän rikkomiseen osallistumisen ajanjakson huomioon ottamiseksi.
- 52 Edellä esitetystä seuraa, että nyt käsiteltävä kolmas valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Neljäs ja viides valitusperuste, jotka perustuvat kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen loukkaamiseen

Asianosaisten lausumat

- 53 Valittaja moittii neljännellä valitusperusteellaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 267–269 kohtaan, unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä on rikkonut SEUT 261 artiklaa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklaa kieltäytymällä ottamasta kantaa siihen, mitä seurauksia on siitä, että tämä on itse viivytellyt valituksenalaisen tuomion antamisessa. Se väittää tältä osin, että unionin yleisellä tuomioistuimella oleva täysi harkintavalta edellytti tätä ottamaan huomioon kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat ja etenkin kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen.
- 54 Viides valitusperuste, joka myös perustuu perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdasta ja 47 artiklan toisesta kohdasta seuraavan kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen loukkaamiseen, jakautuu kolmeen osaan. Kyseisen loukkaamisen johdosta valittaja vaatii vahingonkorvauksena, että sille määrätyn sakon määrää alennetaan 25 prosentilla. Se väittää tältä osin, että kultakin vuodelta, jolla asian käsittely on viivästynyt, olisi myönnettävä 10 prosentin alennus määrätyn sakon määrästä ja kultakin yli kuuden kuukauden ja alle yhden vuoden ajanjaksolta 5 prosentin alennus kyseisestä määrästä.
- 55 Valittaja moittii kyseisen valitusperusteen ensimmäisellä osalla unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei tämä ole noudattanut velvollisuuttaan ratkaista käsiteltäväkseen saatettuja asioita kohtuullisessa ajassa, kun otetaan huomioon se, että valittajan kanteen nostamisen ja valituksenalaisen tuomion antamisen välillä kului viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta, mukaan lukien se, että kirjallisen käsittelyn päättymisen ja asian käsittelyn suullisen vaiheen välillä kului neljä vuotta ja kaksi kuukautta.
- 56 Valittaja moittii mainitun valitusperusteen toisella osalla unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on loukannut kohtuullisessa ajassa toimimista koskevaa periaatetta, koska se ei ole arvioinut yhdessä hallinnollisen menettelyn ja tuomioistuinmenettelyn, joihin kului kokonaisuudessaan yli 11 vuotta, kestoja. Valittaja viittaa väitteidensä tueksi julkisasiamies Kokottin asiassa *Solvay v. komissio* (C-109/10 P, EU:C:2011:256) antaman ratkaisuehdotuksen 240 kohtaan.

- 57 Saman valitusperusteen kolmannella osalla, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 245–265 kohtaan, valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että hallinnollinen menettely oli saatettu päätökseen kohtuullisessa ajassa.
- 58 Se väittää kyseisen osan tueksi, ettei sitä, että komissio on käyttänyt nyt esillä olevan asian käsittelemiseen viisi vuotta, voida perustella oikeusriidan monitahoisuudella tai rikkomisesta syytettyjen yritysten, jotka kaikki ovat tehneet menettelyssä yhteistyötä, käyttäytymisellä.
- 59 Valittaja korostaa myös, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut valituksenalaisen tuomion 245–250 kohdassa virheellisesti huomioon hallinnollisen menettelyn kestoja arvioidakseen sen, että komissio oli noudattanut vanhentumisaikaa, joka koskee sakkojen määräämistä kilpailuasioissa. Se moittii unionin yleistä tuomioistuinta vielä siitä, ettei se ole ottanut valituksenalaisen tuomion 251–265 kohdassa esitetystä arvioinnistaan huomioon hallinnollisen menettelyn alkua eli ajanjaksoa, joka kului vuoden 2002 lokakuun ja vuoden 2004 kesäkuun välillä ja jonka aikana komissio oli voinut arvioida BP-konsernin sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa hakemusta ja suorittaa kyseisen hakemuksen edellyttämät tarkastukset.
- 60 Komissio huomauttaa, että silloin kun on kyse väitteistä, jotka koskevat kohtuullisen ajan noudattamista jättämistä niin hallinnollisessa menettelyssä kuin tuomioistuinmenettelyssäkin – riippumatta siitä, tarkastellaanko kyseisiä menettelyjä erikseen vai yhdessä –, valittajan on nostettava unionin yleisessä tuomioistuimessa vahingonkorvauskanne. Se toteaa vielä, ettei valittaja ole missään tapauksessa esittänyt mitään seikkaa, jolla voidaan osoittaa, että menettely komissiossa ja/tai unionin yleisessä tuomioistuimessa on kestänyt liian pitkään, kun otetaan huomioon käsiteltävän tapauksen olosuhteet.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 61 Viidennen valitusperusteen kolmannesta osasta, jolla valittaja arvostelee unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, ettei hallinnollinen menettely ollut kestänyt kohtuuttoman kauan, on huomautettava, että vaikka kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen loukkaaminen voi oikeuttaa kumoamaan SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaan perustuvan hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehdyn päätöksen, jos se merkitsee myös asianomaisen yrityksen puolustautumisoikeuksien loukkaamista (ks. vastaavasti tuomio 21.9.2006, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, 42 ja 43 kohta), se, että komissio ei noudata kohtuullista aikaa tällaisessa hallinnollisessa menettelyssä, ei – olettaen, että se on näytetty toteen – voi johtaa määrätyn sakon määrän alentamiseen (ks. vastaavasti tuomio 8.5.2014, *Bolloré v. komissio*, C-414/12 P, ei julkaistu, EU:C:2014:301, 109 kohta).
- 62 Tässä tapauksessa – kuten tämän tuomion 54 ja 57–59 kohdasta ilmenee – on kuitenkin selvää, että valittaja pyrkii väitteillään, jotka koskevat sekä sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut huomioon sen, ettei vanhentumisaika ollut päättynyt, todetakseen, ettei hallinnollinen menettely ollut kestänyt liian kauan, että sitä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole ottanut huomioon osaa riidanalaisesta hallinnollisesta menettelystä, yksinomaan siihen, että sille määrätyn sakon määrää alennetaan.
- 63 Viidennen valitusperusteen kolmas osa on siitä riippumatta, onko se perusteltu, hylättävä näin ollen tehottomana.
- 64 Neljännestä valitusperusteesta ja viidennen valitusperusteen ensimmäisestä osasta, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, on huomautettava, että siitä, että unionin tuomioistuimet laiminlyövät perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuuttaan ratkaista käsiteltäväkseen saatetut asiat kohtuullisessa ajassa, on – unionin yleiselle tuomioistuimelle SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa tunnustetusta täydestä

harkintavallasta huolimatta – määrättävä seuraamus unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, koska tällainen kanne merkitsee tehokasta korjauskeinoa. Vaatimusta, jolla pyritään saamaan korvausta siitä aiheutuneesta vahingosta, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, ei voida saattaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, vaan se on esitettävä itse unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. mm. tuomio 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 66 kohta; tuomio 9.10.2014, ICF v. komissio, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 57 kohta ja tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 17 ja 18 kohta).

- 65 Unionin yleisen tuomioistuimen, jolla on toimivalta SEUT 256 artiklan 1 kohdan nojalla ja jonka käsiteltäväksi on saatettu vahingonkorvausvaatimus, on ratkaistava tällainen vaatimus sen oikeudenkäynnin, jonka kesto on arvosteltu taustalla olevan asian ratkaisesta kokoonpanosta poikkeavassa kokoonpanossa (ks. mm. tuomio 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 67 kohta; tuomio 9.10.2014, ICF v. komissio, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 58 kohta ja tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 19 kohta).
- 66 Kun on ilmeistä – ilman, että asianosaisten olisi tarpeen toimittaa tältä osin lisätodisteita –, että unionin yleinen tuomioistuin on laiminlyönyt tarpeeksi selvästi velvollisuutensa ratkaista asia kohtuullisessa ajassa, unionin tuomioistuin voi kuitenkin todeta tällaisen laiminlyönnin (ks. mm. tuomio 9.10.2014, ICF v. komissio, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 59 kohta ja tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 20 kohta).
- 67 Tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä tapauksessa. Unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn kesto, joka on lähes viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta erityisesti siten, että – kuten valituksenalaisen tuomion 92–94 kohdasta ilmenee – kirjallisen käsittelyn päättymisen ja istunnon välillä on kulunut neljä vuotta ja yksi kuukausi ilman, että asiassa olisi jätetty mitään oikeudenkäyntiasiakirjoja, ei voida selittää asian luonteella tai monitahoisuudella eikä myöskään asian taustalla.
- 68 Yhtäältä näet unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettu oikeudenkäyntiasia ei ollut erityisen monitahoinen. Toisaalta valituksenalaisesta tuomiosta ja asianosaisten toimittamista todisteista ei ilmene, että kyseinen toimimattomuusjakso olisi ollut objektiivisesti perusteltu tai että valittaja olisi myötävaikuttanut siihen.
- 69 Tämän tuomion 64 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa kuitenkin, että nyt käsiteltävä neljäs valitusperuste ja viidennen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.
- 70 Viidennen valitusperusteen toisesta osasta, jolla valittaja arvostelee unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole arvioinut yhdessä hallinnollisen vaiheen ja tuomioistuinvaiheen kestoja arvioidakseen niiden kohtuullisuutta kokonaisuudessaan, on vielä korostettava, että kyseisellä osalla pyritään siihen, että valittajalle määrätyn sakon määrää alennetaan.
- 71 Vaikka oletetaan, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa esittämistä toteamuksista poiketen kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan oikeuden loukkaaminen voitaisiin osoittaa CEPSA:n osalta vireillä olleen hallinnollisen menettelyn ja tuomioistuinmenettelyn pitkän keston vuoksi, tällainen loukkaaminen ei voi yksinään johtaa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin tai muutoksenhaun yhteydessä unionin tuomioistuin alentavat kyseiselle yhtiölle kyseessä olevan rikkomisen perusteella määrätyn sakon määrää (ks. vastaavasti tuomio 8.5.2014, Bolloré v. komissio, C-414/12 P, EU:C:2014:301, 107 kohta).
- 72 Viidennen valitusperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä.

73 Näin ollen neljäs ja viides valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kuudes valitusperuste, joka perustuu unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävään asiaan, 87 artiklan 2 kohdan rikkomiseen

74 Valittaja väittää kuudennella valitusperusteellaan, että unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävään asiaan, 87 artiklan 2 kohtaa velvoittaessaan CEPSA:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikka sen olisi pitänyt määrätä oikeudenkäyntikulut jaettavaksi asianosaisten kesken, koska kumpikin asianosainen on hävinnyt asiassa.

75 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun kaikki muut valitusperusteet on hylätty, unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntikuluista tekemän päätöksen väitettyä sääntöjenvastaisuutta koskevat vaatimukset on myös jätettävä tutkimatta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan toisen kohdan perusteella, sillä tämän määräyksen mukaan muutosta ei voida hakea vain oikeudenkäyntikulujen määrän osalta tai siltä osin, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista (ks. vastaavasti määräys 13.1.1995, Roujansky v. neuvosto, C-253/94 P, EU:C:1995:4, 13 ja 14 kohta ja tuomio 2.10.2014, Strack v. komissio, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, 151 kohta).

76 Koska valittajan viisi ensimmäistä valitusperustetta on hylätty, oikeudenkäyntikulujen jakamista koskeva viimeinen valitusperuste on siis jätettävä tutkimatta.

77 Näin ollen valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

78 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

79 Kyseisen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan valituksen käsittelyyn työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

80 Koska komissio on vaatinut, että CEPSA velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska CEPSA on hävinnyt asian, CEPSA on velvoitettava korvaamaan tähän valitusmenettelyyn liittyvät oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset